

A comparative Study of Entrepreneurship Training for Young People Under Twenty Years Old in Iran, Holland, America and England

Seyyed Emad Bateni^{1*}

1. PhD, Department of Future Studies, Imam Hossein University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

❖ Corresponding Author Email: emadbateni74@gmail.com

Journal Info:

Volume 1, Issue 1 Winter 2022
Pages: 1-15

Article Dates:

Receive: 2022/12/02
Accept: 2023/02/09
Published: 2023/03/16

Keywords:

Entrepreneurship Training,
Educational Program, Iran,
Holland, Japan, England,
America.

The purpose of this research is to study the comparative study of entrepreneurship education in the countries of Iran, Japan, Holland, England and America, which is done using the descriptive-comparative method and relying on the indicators adopted by the researcher, so that we can learn from the experience of this countries in the field of entrepreneurship education in Iran's educational system. The results of the research showed that Iran does not have a coherent and coordinated program in the field of entrepreneurship education, and this can be analyzed to a large extent in the culture and topics of dependence on the government. The country of Japan has not had the necessary entrepreneurship education and Lee 2014, the EDGE and then EDGE-NEXT (2017) policy initiatives were implemented to address deficiencies in entrepreneurship education. In the Netherlands, entrepreneurship is the basis on which the Dutch economy is built. Entrepreneurship, the cause of creating employment, productivity and innovation; And also, it causes the prosperity of the country. Therefore, the Dutch government values entrepreneurship. The turning points of the Dutch entrepreneurship policy have happened in ten years (2005-2015) and the government has paid attention to both education and entrepreneurship market issues through various programs. Vocational education in the UK focuses mainly on the learning phase and covers a wide range of rich content. This educational course during the academic period forms the educational program system of entrepreneurial awareness, entrepreneurial knowledge and entrepreneurial career. Entrepreneurial educational activities in England are based on science and technology parks. The United States is the first country that started entrepreneurship education and has gradually experienced this expansion and maturity in this field and has succeeded in forming an ecosystem of entrepreneurship education. National Entrepreneurship Education Consortium is the main institution in entrepreneurship education with a history of 28 years in this field, which provides entrepreneurship education at the levels (K-16 elementary to middle school) and adults. These findings in relation to Iran and compared to the model of entrepreneurship education in other countries, indicate that the reasons for the lack of growth of entrepreneurship in Iran are divided into three categories: national, organizational and individual factors. Meanwhile, despite the existence of inadequacies in the national and organizational structure, individual factors and lack of socialization from the aspect of entrepreneurship in the educational system, especially higher education, have been the main reasons for the lack of entrepreneurship growth.

Article Cite:

Batani S E. (2022). A comparative Study of Entrepreneurship Training for Young People Under Twenty Years Old in Iran, Holland, America and England, *Dynamic Management and Business Analysis*. 1(1): 1-15

[10.22034/pmba.2023.710526](https://doi.org/10.22034/pmba.2023.710526)

Creative Commons: CC BY 4.0

مطالعه تطبیقی آموزش کارآفرینی در جوانان زیر بیست سال در کشورهای ایران، هلند، آمریکا و

انگلیس

سید عماد باطنی^{۱*}

۱. دکتری تخصصی، گروه آینده پژوهی، دانشگاه امام حسین، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

✦ ایمیل نویسنده مسئول: emadbateni74@gmail.com

اطلاعات نشریه:

دوره ۱، شماره ۱، زمستان ۱۴۰۱
صفحات: ۱-۱۵

تاریخ های مقاله:

دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۱۱
پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۰
انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵

واژگان کلیدی:

آموزش کارآفرینی، برنامه آموزشی، ایران، هلند، ژاپن، انگلستان، آمریکا

پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش شناختی رفتاری مثبت‌نگر بر داغ اجتماعی و خودمراقبتی در سالمندان با سندرم آشیانه خالی انجام شد. آموزش کارآفرینی در سیستم آموزشی ایران استفاده کنیم. نتایج تحقیق نشان داد که کشور ایران دارای برنامه ای منسجم و هماهنگ در زمینه آموزش کارآفرینی ندارد و این امر تا حد زیادی ریشه در فرهنگ و مباحث وابستگی به دولت قابل تحلیل است. کشور ژاپن، از آموزش کارآفرینی لازم برخوردار نبوده است و لی در سال ۲۰۱۴، ابتکارات سیاست EDGE و سپس EDGE-NEXT (2017)، به منظور جبران کمبودها در زمینه آموزش کارآفرینی اجرا شد. در کشور هلند، کارآفرینی مبنایی است که اقتصاد هلند بر اساس آن بنا شده است. کارآفرینی، سبب ایجاد اشتغال، بهره وری و نوآوری؛ و نیز، سبب رونق کشور می شود. بنابراین، دولت هلند ارزش بسیاری برای کارآفرینی قائل است نقاط عطف سیاست کارآفرینی هلند در ده سال (۲۰۰۵-۲۰۱۵) اتفاق افتاده است و دولت از طریق برنامه های مختلف، هم به آموزش و هم به مباحث بازار کارآفرینی توجه کرده است. آموزش کارآفرینی در انگلستان، عمدتاً بر مرحله یادگیری تمرکز دارد و دامنه وسیعی از محتویات و محتوای غنی را پوشش می دهد. این دوره آموزشی در دوران دانشگاهی سیستم برنامه آموزشی آگاهی کارآفرینی، دانش کارآفرینی و شغل کارآفرینی، را شکل می دهد فعالیت های آموزشی کارآفرینی در انگلستان، مبتنی بر پارک های علمی و فن آوری است. ایالت متحده، اولین کشوری است که آموزش کارآفرینی را آغاز کرده است و به تدریج این گسترش و بلوغ در این زمینه را تجربه کرده است و تاکنون نیز موفق به شکل بخشیدن یک اکوسیستم آموزش کارآفرینی شده است. کنسرسیوم ملی آموزش کارآفرینی آمریکا نهادی اصلی در آموزش کارآفرینی با سابقه ۲۸ سال فعالیت در این زمینه است که آموزش کارآفرینی را در سطوح (K-16 مقطع ابتدایی تا راهنمایی) و بزرگسال برعهده دارد. این یافته ها در ارتباط با ایران و در مقایسه با الگوی آموزش کارآفرینی در دیگر کشورها، بیانگر این است که دلایل عدم رشد کارآفرینی در کشور ایران به سه دسته عوامل ملی، سازمانی و فردی تقسیم می شود. در این میان به رغم وجود نارسایی در ساختار ملی و سازمانی، عوامل فردی و عدم اجتماعی شدن از جنبه کارآفرینی در نظام آموزشی به خصوص آموزش عالی از دلایل عمده عدم رشد کارآفرینی بوده است.

استناد به مقاله:

باطنی س ع. (۱۴۰۲). مطالعه تطبیقی آموزش کارآفرینی در جوانان زیر بیست سال در کشورهای ایران، هلند، آمریکا و انگلیس، مدیریت پویا و تحلیل کسب و کار. (۱): ۱-۱۵

امروزه این پذیرش عمومی در جهان وجود دارد که دانش و مهارت‌های کارآفرینی را می‌توان از طریق آموزش در محیط ارتقا بخشید (گیب، ۲۰۰۵: ۳) و آموزش نقش مهمی در فرایند گنجایش کارآفرینی بازی می‌کند (کاتز، ۲۰۰۳: ۷۸). آموزش کارآفرینی، فرایندی نظام‌مند، آگاهانه و هدف‌گراست که طی آن، افراد غیر کارآفرین، ولی با توان بالقوه، به صورت خلاق تربیت می‌شوند. در این زمینه، سازمان جهانی یونسکو در کنفرانس جهانی در سال ۱۹۹۸ با به رسمیت شناختن ارزش و حمایت از کارآفرینی و مهارت‌های آن در آموزش عالی، حمایت خود را برای مهم بودن آموزش کارآفرینی اعلام کرد (یونسکو، ۲۰۱۲). آژانس تضمین کیفیت در آموزش عالی (۲۰۱۲) آموزش کارآفرینی را به عنوان ابزاری برای رشد و استفاده از تفکر و مهارت‌های سرمایه‌گذاری و همچنین توسعه و رشد کسب و کار موجود یا طراحی سازمان کارآفرینی تعریف می‌کند، و هدف آن را تولید فارغ‌التحصیلانی می‌داند که قادر به شناسایی فرصت‌ها و سرمایه‌گذاری در حال رشد، از طریق تنظیم کسب و کار جدید یا توسعه و رشد بخش‌هایی از سرمایه‌گذاری موجود باشند.

در واقع، آموزش کارآفرینی، فعالیتی است که از آن برای انتقال دانش و اطلاعات مورد نیاز در جهت کارآفرینی استفاده می‌شود و افزایش، بهبود و توسعه نگرش‌ها، مهارت‌ها و توانایی‌های افراد غیر کارآفرین را در پی خواهد داشت (شفیع‌زاده، ۱۳۸۶: ۳۲). از جمله اهداف آموزش کارآفرینی کسب دانش مربوط به کارآفرینی، تعیین و تقویت ظرفیت، استعداد و مهارت کارآفرینی، القای مخاطره‌پذیری، تقویت نگرش‌ها در جهت پذیرش تغییر و غیره است.

این مفهوم در ابتدا با معرفی آن در سال ۱۹۴۰ توسط کشور آمریکا به سرعت در بسیاری از کشورهای دیگر جهان به عنوان یک جزء لاینفک از راهبردهای اقتصاد نوین برای ایجاد اشتغال قرار گرفت. به شکلی که تنها در این کشور، بین سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۶۷ تعداد ۱۴۰ دانشگاه‌های کارآفرین ایجاد شد؛ این فرایند در دهه ۱۹۹۰ شتاب بیشتری یافت و در این دهه ۵۰۰ دانشکده کارآفرینی شکل گرفت و توسعه یافت، و همچنین در ۲۰ سال گذشته بیش از ۲۰۰۰ دوره آموزشی، در ۱۵۰۰ دانشکده و با حمایت ۱۰۰ مرکز پژوهشی در ایالات متحده اجرا شد (احمدپور داریانی، ۱۳۹۲: ۲۵).

بررسی شواهد موجود نشان می‌دهد به آموزش کارآفرینی در ابتدا در ایالات متحده آمریکا، در بطن دوره‌های دانشگاهی بسیار توجه شد. مشابه این امر، در کشورهای دیگر نظیر فیلیپین، هند، سنگاپور، کره جنوبی، اندونزی و مالزی از طریق ایجاد نهادهای مستقل آموزشی و منظور کردن درس کارآفرینی در مجموعه درس آموزشی توجه جدی شد. در برنامه درسی این نهادها و دانشگاه‌ها، آموزش کارآفرینی به شکل تلفیقی یا به صورت یک درس مستقل برای رشته‌های گوناگون عرضه می‌شود. در کشور ما نیز با توجه به برنامه توسعه پنجم و سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ آموزش عالی، شورای عالی برنامه‌ریزی در جلسه ۶۰۶ مورخ ۱۳۸۵/۹/۱۱ خود با ایجاد درس «مبانی کارآفرینی» به ارزش ۲ واحد به عنوان درس اختیاری برای تمامی رشته‌های دانشگاهی موافقت کرد. با این حال بعد از گذشت حدود یک دهه، دیده‌بان جهانی کارآفرینی http://jut.samt.ac.ir/article_24862.html - ftn1 کمیت و کیفیت آموزش کارآفرینی در سال ۲۰۱۳ در دوره‌های نظام آموزشی ایران را ارزیابی که ایران در بین ۷۳ کشور عضو، رتبه ۷۲ را کسب کرد (مارتینز، ۲۰۱۴).

موضوع کارآفرینی و کسب و کارهای جدید به یکی از موضوعات مورد توجه اقتصادی تبدیل شده است و کشور های مختلف به دنبال ایجاد و توسعه آن هستند؛ امروزه حوزه کارآفرینی به علت نقش موثر آن در رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال به عنوان موتور مولد اقتصاد کشورها شناخته می‌شود. میزان توجه به کارآفرینی و افزایش روز افزون فعالان این حوزه خود بیانگر اهمیت این محث در سال‌های اخیر است. کارآفرینی یک مفهوم اکتسابی و قابل آموزش است (مقصودی، ۱۳۹۴: ۶۵). به این ترتیب کارآفرینان از ابتدا تولد کارآفرین به دنیا نیامده اند طی فرآیندهای آموزش علمی و تجربی خود توانمندی‌های افزایش داده اند (رضایی زاده و اعلامی، ۱۳۹۶: ۳) و نمی‌توان از نقش به‌سزای آموزش کارآفرینی در ارتقاء و فراگیری کارآفرینی چشم پوشی کرد. به عبارت دیگر گسترش کارآفرینی و متخصصین این حوزه نیازمند آموزش‌های دانشگاهی حرفه‌ای و آموزش‌های غیر رسمی کارآفرینی است که در دانشگاه‌ها و مدارس و مراکز آموزشی ارائه می‌شود. آموزش کارآفرینی عاملی موثر در تغییر نگرش نیروی کار از اشتغال کارمندی به سمت کارآفرینی است (سروستان و عزیزی نژاد، ۱۳۹۷: ۲۳-۲۴) که این امر عاملی برای توسعه اقتصادی آینده و افزایش ظرفیت اشتغال‌های مولد و غیروابسته به دولت است. به نظر می‌رسد فقدان آموزش‌های کاربردی در مدارس و دانشگاه‌ها در زمینه کارآفرینی یکی از دلایل عمده ضعف در این حوزه باشد. آموزش‌های علمی و اصولی در کنار آموزش‌های مهارتی کارآفرینی می‌تواند نگرش جوانان به اشتغال و فعالیت‌های آینده خود را در راستای کارمولد و توسعه اقتصادی کشور بهبود بخشد. در حال حاضر کشور های پیشرو در زمینه کارآفرینی، در کنار آموزش‌های دانشگاهی کارآفرینی برای دانشجویان و علاقه‌مندان به کارآفرینی، آموزش‌های کارآفرینی را از سنین زیر بیست سال برای کودکان و نوجوانان در مدارس و مهد کودک‌ها آغاز می‌کنند و با ارائه روش‌های جدید آموزش کارآفرینی برای سنین زیر بیست سال آمادگی ذهنی، روانی و مهارتی کودکان و نوجوانان که سازنده بازارها و کسب و کارهای آینده هستند را فراهم می‌سازند. برای مثال در فنلاند پروژه اسکیلون به دنبال ایجاد فضای فکری مناسب در زمینه مهارت‌های کسب و کار در مدارس فنلاند است (وانس، ۲۰۱۹: ۲). آموزش کارآفرینی با روش‌های علمی مناسب و مقتضی به دانش‌آموزان به تقویت روحیه کارآفرینی در نوجوانان و بهبود عملکرد اقتصادی نسل‌های آینده کشور کمک می‌کند. پژوهش حاضر با تاکید بر شناخت روش‌های آموزش کارآفرینی در کشورهای منتخب به بررسی آثار و نتایج این موضوع در ایجاد کسب و کارهای جدید و توسعه فرهنگ کارآفرینی در جوامع مورد بررسی می‌پردازد و هدف اصلی این پژوهش شناخت روش‌های آموزش کارآفرینی در کشورهای منتخب است.

آموزش کارآفرینی

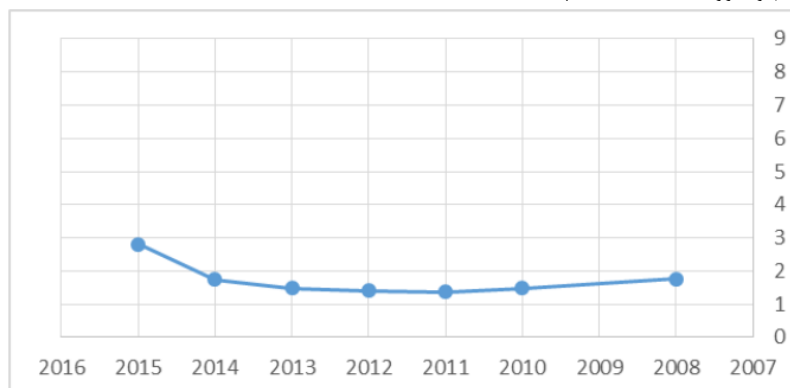
با توجه به اهمیت کارآفرینی در توسعه اقتصادی، بسیاری از کشورها برنامه درسی مدارس خود را به سوی کارآفرینی پیش می‌برند و از این طریق بر نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه اثر می‌گذارند (راپوس و پاکو، ۲۰۱۱).

کارآفرینی یکی از عوامل کلیدی برای رسیدن به توسعه اقتصادی و ایجاد تحولات اجتماعی است که بخشی از بحران موجود جامعه بشری را که ناشی از پویا نبودن اقتصاد است برطرف میکند (گم، ۲۰۱۲) از این رو باید با ایجاد آگاهی عمومی درباره نتایج فعالیت‌های کارآفرینانه و افزایش توانایی نیروی کار در بهره برداری از فرصت‌های موجود، زمینه ایجاد کسب و کارهای جدید را فراهم کرد. ترویج کارآفرینی به دو دلیل مسئله اصلی سیاست گذاران است. تاثیر اقتصادی و ایده کارآفرینان به عنوان عاملان تغییر، (رشد و نوآوری) (زالی و همکاران، ۱۳۸۶). نتایج پژوهش‌ها در حوزه کشورهای عضو آسه آن نشان می‌دهد آموزش مهارت‌های کارآفرینی تنها کلید رفع معضل بیکاری در بین جوانان است (سونداری، ۲۰۱۳).
تحقیقات مذکور بیان میکند فراگیران آموزش‌های کوتاه مدت کارآفرینی نسبت به سایر افراد تمایل بیشتری برای آغاز کسب و کار جدید دارند (ابدول عزیز و جعفر، ۲۰۰۸).
شاید این گرایش ناشی از تجربه و دانش کسب شده در طول دوره آموزشی باشد که به ظهور قصد کارآفرینانه در آن‌ها منجر شده است (اسماعیل، ۲۰۰۹).

آموزش کارآفرینی در ایران

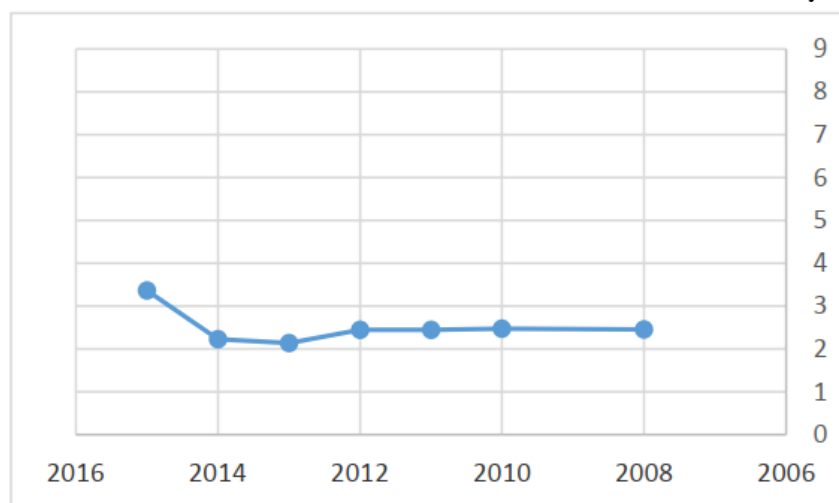
گزارش GEM از دوره های آموزش کارآفرینی در ایران

یکی از مهمترین مؤلفه های مرتبط با محیط کسب و کار در هر اقتصاد توجه به کارآفرینی است. کنسرسیوم دیده بان جهانی کارآفرینی (GEM)^۴ به عنوان مهمترین مرجع از سال ۱۹۹۹ هر ساله فعالیت های کارآفرینانه را در کشورهای مختلف مورد ارزیابی قرار داده و در قالب گزارش سالانه منتشر می نماید. آخرین گزارش دیده بان جهانی کارآفرینی در سال ۲۰۱۵ منتشر شد. در پیوست پروفایل ایران در گزارش GEM آمده است. در ادامه نمودار میزان تعلیم و آموزش کارآفرینی در دوران بعد از مدرسه طی سال های ۲۰۰۸-۲۰۱۵ و نمودار میزان تعلیم و آموزش کارآفرینی در دوران مدرسه طی سال های مذکور بر اساس گزارش GEM آورده شده است (مدرسی عالم و داوودی، ۱۳۹۳: ۱-۴).

نمودار ۱. نمودار میزان آموزش و تعلیم کارآفرینی در دوران بعد از مدرسه طی سال های ۲۰۰۸-۲۰۱۵

همانطور که در نمودار نشان داده شده است از سال ۲۰۰۸ تا سال ۲۰۱۵ میزان آموزش و تعلیم کارآفرینی در دوران بعد از مدرسه در ابتدا سیر نزولی و سپس از سال ۲۰۱۲ تا سال ۲۰۱۵ سیر صعودی داشته است.

نمودار ۲. نمودار میزان آموزش و تعلیم کارآفرینی در دوران مدرسه طی سال های ۲۰۰۸-۲۰۱۵

2 Sondari

3 Abdul Aziz & Jaafar

4 Global Entrepreneurship Monitor

همانطور که در نمودار نشان داده شده است از سال ۲۰۰۸ تا سال ۲۰۱۵ میزان تعلیم و آموزش کارآفرینی در دوران مدرسه در ابتدا یکنواخت و سپس از سال ۲۰۱۲ تا سال ۲۰۱۴ سیر نزولی و از سال ۲۰۱۴ سیر صعودی داشته است.

جایگاه ایران در مقایسه با کشورهای عضو دیده بان جهانی کارآفرینی

در نمودار ۱ و ۲ جایگاه ایران در مقایسه با کشورهای عضو دیده بان جهانی کارآفرینی در میزان تعلیم و آموزش کارآفرینی در دوران مدرسه و دوران بعد از مدرسه نشان داده شده است. ستون اول نشانگر رتبه کشورها است. ستون دوم نشان دهنده نوع اقتصاد کشور عضو دید بان جهانی کارآفرینی است. در سال ۲۰۰۸ مدل GEM پس از ده سال بهبود مستمر و پژوهش های مداوم بر اساس نظریه مراحل توسعه اقتصادی مایکل پورتر، مورد بازنگری قرار گرفت به طوری که کشورهای عضو دیده بان جهانی کارآفرینی به سه دسته اقتصادهای مبتنی بر عوامل تولید یا اقتصاد های سنتی، اقتصاد های کارآیی محور و اقتصاد های نوآوری محور تقسیم شده اند و ایران نیز هم اکنون جز دسته اول قرار دارد. گزارشات ارائه شده توسط دیده بان جهانی کارآفرینی نیز بر اساس همین دسته بندی ارائه می شود. جدول ۱ دسته بندی انواع اقتصاد کشورهای عضو دیده بان جهانی کارآفرینی را بر اساس نظریه مراحل توسعه اقتصادی پورتر، نشان می دهد.

جدول ۱. دسته بندی انواع اقتصاد کشورهای عضو دیده بان جهانی کارآفرینی را بر اساس نظریه مراحل توسعه اقتصادی پورتر

نوع اقتصاد	توضیح	کشورهای عضو GEM
اقتصاد مبتنی بر عوامل تولید اقتصاد سنتی	در این نوع اقتصادها شرکت ها درگیر رقابت بر سر قیمتند و از نیروی کار غیرماهر و منابع طبیعی استفاده می کنند.	ایران، فیلیپین، هند، ویتنام پاکستان، ونزوئلا، بنگلادش، جامائیکا
اقتصاد کارایی محور	در این نوع اقتصادها روش های کارآیی تولید به عملکرد بهتر کمک می کند. سطح آموزش بالاتر و توانایی بهره برداری از تکنولوژی موجود، منجر به رقابت پذیری می شود.	اندونزی، لبنان، آرژانتین، مالزی، مکزیک، روسیه، تایلند، ترکیه و
اقتصاد نوآوری محور	در این نوع اقتصاد، شرکت ها به کمک تکنولوژی های پیچیده ICT محصولات نوآورانه تولید میکنند و نوآوری تنها راه بقای شرکت هاست.	پرتغال، استرالیا، فرانسه، آلمان، سنگاپور، اسپانیا، سوئد، ایالات متحده

بر اساس گزارش و نمودارهای دیده بان جهانی کارآفرینی میزان تعلیم و آموزش کارآفرینی در دوران مدرسه در میان کشورهای عضو، نشان می دهد که کشور ایران در رده ۳۷ این شاخص در میان ۶۲ کشور قرار دارد. اما، به لحاظ میزان تعلیم و آموزش کارآفرینی بر اساس گزارش های دیده بان جهانی کارآفرینی در دوران بعد از مدرسه، کشور ایران در رده ۵۹ این شاخص در میان ۶۲ کشور قرار دارد. این شاخص به نسبت شاخص تعلیم و آموزش کارآفرینی در دوران مدرسه در رتبه بسیار پایین تری ایستاده است. در این میان ایران با میانگین ۳،۴ فقط بالاتر از ۳ کشور تونس و مراکش و مصر قرار دارد. ۵۸ کشور همچون لبنان، پرو، فیلیپین، اندونزی، تایلند، قزاقستان، اکوادور در جایگاه بالاتری نسبت به ایران قرار دارند (قرونه و ثنائی پور، ۱۳۹۵: ۴).

سیاست های و برنامه های آموزش کارآفرینی در ایران

طرح توسعه کارآفرینی در دانشگاه ها (KARAD) طرحی است که در برنامه سوم توسعه (۲۰۰۵-۲۰۰۰) توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در ۱۳ دانشگاه ایرانی به اجرا در آمد. در این طرح، در ایجاد روحیه و فرهنگ کارآفرینانه و ساختن موسسات حمایتی و رفاهی همچون مراکز کارآفرینی، پارک های علوم و فناوری و تسهیلات واسط، سرمایه گذاری شد. در طرح چهارم توسعه (۲۰۰۵-۲۰۰۹)، اهمیت بیشتری به برنامه های توسعه کارآفرینی از طریق آموزش و حمایت های مستقیم و غیر مستقیم انجام گرفت (ربیعی و نظریان، ۱۳۹۳: ۳۷).

هم اکنون مراکز توسعه کارآفرینی و نوآوری در ۱۰۶ شعبه دانشگاهی، انواع دوره ها به افرادی که خواهان ایجاد کسب و کار یا یک شرکت هستند، ارائه داده می شود. چند دانشگاه نیز دوره های تربیت معلم در این زمینه ارائه می دهند. اما در این میان، تنها چند دوره انتخابی ارائه داده می شوند، همچون "مبانی مدیریت کارآفرینی" و "مقدمه ای بر کارآفرینی"، که در آنها مسائل و مهارت های مربوط به نوشتن طرح کسب و کار و شروع و مدیریت کسب و کار، یاد داده می شود (شفیع زاده، ۱۳۸۶: ۱۷).

هم اکنون ۲۲ پارک علوم و فناوری در ایران افتتاح شده اند که به ایجاد صنایع "دانش مبنا" مشغولند. دف اصلی پارک علوم و فناوری، کارآفرینی با ایجاد ارتباط میان منابع علمی و اقتصادی یک منطقه می باشد. این کار در پارک های علوم و فناوری با کمک به افراد برای بنیانگذاری سازمان یا شرکت، آموزش، مشاوره و ارائه خدمات با هزینه پایین و اجاره کم قیمت مکان برای برقراری کسب و کار جدید انجام می گیرد (نعمتی، ۱۳۹۲: ۲۳).

بیش از سی وبگاه ایرانی در زمینه کارآفرینی اجتماعی ایجاد و بیست کتاب و هزار مقاله علمی از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۶ در زمینه کارآفرینی در ایران به چاپ رسیده است، همچنین دو ژورنال علمی در این زمینه به چاپ می رسد.

چالش های مربوط به کارآفرینی اجتماعی در ایران را می توان نتیجه تحولات پیچیده و غیر قابل پیش بینی جامعه دانست. دانشگاه ها می بایست با تقاضای روزافزون اتکا به نفس و استقلال بیشتر و برنامه ریزی های استراتژیک با رویکرد کارآفرینانه روبرو شوند، که هم زمان باعث به وجود آمدن فرصت های بیشتر و با لا رفتن میزان ریسک می شود. برای فعالیت در در این فضا، می بایست به صورت رقابتی منابع موجود را تا حد اکثر ممکن به کار گیرند و همچنین فرصت های جدید و متنوع یادگیری برای خود و برای دانشجویان به وجود آورند. چالش ها هم داخلی هستند و هم خارجی (زالی و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۲-۲۰).

وضعیت کارآفرینی در ژاپن

اقتصاد ژاپن از اواخر سال ۲۰۱۲ به یک روند بهبودی تدریجی ادامه داده است و در سال ۲۰۱۶ شاهد رشد مثبت چهارمین سه ماهه متوالی و نرخ رشد سالانه حدود ۱٫۰٪ بوده و برای اولین بار در ۳ سال گذشته از ۱٪ گذشته است. سازمان همکاری و توسعه اقتصادی پیش بینی می کند که رشد اقتصادی در ژاپن در سال های ۲۰۱۸-۲۰۱۹ به ۱۱/۴ برسد (OECD 2019) که این رشد توسط سرمایه گذاری تجاری و مصرف خصوصی حمایت می شود. علاوه بر این ، انتظار می رود نرخ تورم در سال ۲۰۱۹ به ۱/۲٪ افزایش یابد. با این حال ، آنها هشدار می دهند که بدهی دولت نسبت به تولید ناخالص داخلی بیشترین میزان ثبت شده است که یک خطر است. بنابراین برای مقابله با جامعه سالخورده و افزایش مالیات بر مصرف ، تدابیری لازم است اجرا شود. در رابطه با شرکت های کوچک و متوسط ، طبق مقاله سفید دولت ژاپن ۲۰۱۷ ، اگرچه می توان گفت که وضعیت پیرامون SME ها نیز به طور کلی در حال بهبود است ، اما میزان پیشرفت در میان شرکت هایی که اندازه آنها کوچک است در مقایسه با شرکتهای متوسط و درجه پیشرفت با توجه به منطقه و صنعت متفاوت است.

در بخش زیر مروری بر اکوسیستم کارآفرینی فعلی در ژاپن ارائه می شود. براساس شاخص های توسعه جهانی بانک جهانی ، از بین ۱۸۵ کشور ، ژاپن از نظر سهولت انجام تجارت رتبه ۲۴ را دارد. هزینه روش های شروع کار ۷٫۵٪ از سرانه ناخالص ملی است و به طور متوسط ۲۳ روز طول می کشد تا ثبت نام انجام شود. علاوه بر این ، سالانه ۱٫۱۰ کسب و کار در ژاپن به ازای هر ۱۰۰۰ نفر ثبت می شود و ژاپن را از نظر تراکم کسب و کار جدید (که تعداد ثبت شرکت های جدید در هر ۱۰۰۰ نفر از ۱۵ تا ۶۴ سال است) در رتبه ۹۱ جهان قرار می دهد (بانک جهانی ، شاخص های توسعه جهانی ۲۰۱۶).

دیده بان جهانی آموزش (GEM) وضعیت پیرامون فعالیت کارآفرینی در ژاپن را " تا حد نامیدکننده پایین " توصیف می کند و در ۱۴ سال گذشته ، نرخ کارآفرینی در مراحل اولیه (TEA) ژاپن بالاتر از ۵٫۴٪ نبوده است. دیده بان جهانی آموزش، این میزان کم را در درجه اول به جنبه های فرهنگی این کشور نسبت می دهد. یعنی انطباق و جلوگیری از شکست. نخست وزیر آبه به عنوان بخشی از سه پیکان خود در زمینه Abenomics (سیاست اصلاح اقتصادی و ساختاری برای احیای مجدد ژاپن) ، قصد داشت دو برابر نرخ ورود به کار ثبت شده در سرشماری اقتصادی وزارت آموزش ، تجارت و صنعت ۲۰۱۲ (METI) را از حدود ۵ تا ۱۰ درصد تا سال ۲۰۲۰ و دو برابر شدن نرخ TEA از ۴٫۸ درصد در سال ۲۰۱۵ به حدود ۷ درصد در سال ۲۰۲۰ (GEM ۲۰۱۸) برساند. علاوه بر این ، دستگاه های جوجه کشی و شتاب دهنده جدید در حال راه اندازی هستند و بودجه ای برای توسعه آموزش کارآفرینی در سطح عالی اختصاص داده شده است (بیرچلی، ۲۰۱۸).

با این حال ، از سال ۱۹۹۷ ، روند کاهشی در تعداد افراد کارآفرین و افرادی که برای شروع کار آماده می شوند وجود دارد ، بطور منظم تعداد کارآفرینان از ۳۸۳،۰۰۰ در ۲۰۰۲ به ۳۴۶،۰۰۰ در ۲۰۰۷ و در ۳۰۶،۰۰۰ در ۲۰۱۲ کاهش می یابد (میتسوبیشی ، ۲۰۱۶) (تحقیقات انجام شده توسط هونجو در سال ۲۰۱۵ نشان داد که هنوز سطح پایین کارآفرینی و نگرش نسبت به آن در ژاپن وجود دارد و تنها افرادی که دارای شبکه های کارآفرینی کارآمد هستند، احتمالاً در یک تجارت جدید سرمایه گذاری می کنند. این تحقیق همراه با یافته های Ltd. Mitsubishi UFJ Research and Consulting Co. ، در بررسی آگاهی و تجربه تأسیس و راه اندازی کسب و کار (دسامبر ۲۰۱۶) ، به سفارش آژانس SME ، تصویری منفی از اکوسیستم کارآفرینی فعلی ژاپن را ارائه می دهد.

برای توسعه کارآفرینی ، دولت ژاپن طرحی را برای حمایت از استارت آپ های تجاری تحت عنوان قانون افزایش رقابت در صنعت در سال ۲۰۱۴ تنظیم کرد. در این قانون ، دولت های شهرداری و مشاغل بخش خصوصی تشویق می شوند که با همکاری یکدیگر برای حمایت از شرکت های نوپا بپردازند که هدف از آن ترویج مشاغل جدید در منطقه ژاپن است. به طور خاص ، شهرداری ها بر اساس دستورالعمل های دولت ملی ، برنامه های شغلی برای کمک به راه اندازی کسب و کار تهیه می کنند. این برنامه ها سپس برای تأیید به دولت منتقل می شوند و دولت شهرداری با ارائه دهندگان پشتیبانی از راه اندازی مشاغل مطابق با برنامه های مصوب همکاری می کند و پشتیبانی ویژه ای از راه اندازی مشاغل مانند راه اندازی مرکزهای کمک یک مرحله ای و شروع کار را ارائه می دهد. میتسوبیشی [UFJ] در مطالعه خود دریافت که علیرغم پشتیبانی موجود ، حدود ۸۰٪ از کل پاسخ دهندگان به نظرسنجی آنها علاقه ای به راه اندازی مشاغل ندارند. جای تعجب نیست که ، تعداد بیشتری از مدیران با ده سال یا بیشتر تجربه که علاقه مند به راه اندازی یک کسب و کار هستند ، وجود دارد؛ با افزایش نسبت در هر دو جنسیت در سنین ۵۰ تا ۶۰ سال. علاوه بر این ، کسانی که درآمد کمتر از ۲ میلیون ین دارند ، مانند همسران خانه دار/ همسران ، کارگران نیمه وقت ، کارگران موقت یا بیکاران ، در بالاترین نسبت از کسانی هستند که علاقه مند به راه اندازی کسب و کار نیستند.

از نظر تغییرات جمعیتی ژاپن، چون مدیران SME اغلب پیر می شوند، تعداد خروج از مشاغل در یک رکورد بالا است. با این حال، داده های دولت نشان می دهد که درصد کارآفرینان ۶۰ ساله در حال افزایش هستند و در مورد توزیع کارآفرینان بر اساس سن، ۶۰ سال به بالا ۶٫۶ در سال ۱۹۷۹ بوده است و این میزان به طور قابل توجهی افزایش یافته است و به ۳۲٫۴ در سال ۲۰۱۲ رسیده است. علاوه بر این، به طور کلی، شرکت های نوپا و کوچک و متوسط در ژاپن تمایل به استفاده از طیف گسترده تری از منابع انسانی مانند زنان، سالمندان و اقلیت ها به عنوان کارمندان اصلی دارند.

آموزش کارآفرینی در ژاپن

ضروری بودن بحث در مورد کارآفرینی میزان یادگیری کارآفرینی است. طبق گفته برخی محققان مانند تیمونز و اسپینلی و کوراتکو، ویژگی های ذهنی و مهارت ها را می توان آموزش داد، اما دیگران با این فرض مخالف هستند و تمایز روشنی بین ایده کارآفرینی "هنر" و "علم" قرار دادن - این هنر جنبه خلاقیت دارد و علم مهارت های عملی و مدیریتی عملی تر است، بیان می کند که این هنر ذاتی است و علم چیزی است که می تواند توسط دانشگاه ها آموزش داده شود. در این بخش، تعریف آموزش کارآفرینی از مقاله سیاست وزارت تجارت و صنعت ژاپن مورد نظر قرار گرفته است که در آن آمده است، "آموزش کارآفرینی به آموزش ارائه شده برای آموزش افراد به منظور توسعه "کارآفرینی" و "مهارت های کارآفرینی" و قادر به مأموریت خودشان را پیدا کنند، خودشان کشف کنند که با آن چه کار کنند و خودشان آن را انجام دهند.

در سال ۲۰۰۶، پیتاوی و کوپ یک بررسی جامع و سیستماتیک از ادبیات راجع به آموزش کارآفرینی (EE) ارائه دادند. مطالعه آنها جزئیات مقالات مرتبط با EE را در زمینه های مختلف ارائه داده است. آنها دریافته اند که دو نوع تحقیق مبتنی بر سیاست وجود دارد: تحقیقات کلی سیاست کلی و تحقیقات زیرساخت های عمومی شرکت. با این حال آنها اظهار داشتند که نقش سیاست ها و ابتکارات سیاست گذاری در بررسی ادبیات آنها چندان برجسته نیست، به طور عمده به دلیل اینکه آنها بر آموزش متمرکز بودند، نه به طور خاص سیاست. مطالعاتی که پیتاوی و کوپ به آنها اشاره می کنند اساساً بر اساس تجزیه و تحلیل سیاست های ایالات متحده و انگلیس و تأثیر آنها مانند کارایانیس، ایوانز و هانسون است که بر محیط و زمینه فرهنگی آموزش کارآفرینی در فرانسه تمرکز دارد (به پیتاوی و Cope برای لیستی دقیق از مقالات ابتکار سیاست). آنها خواستار تحقیقات آینده برای تمرکز بر سیاستهای HE به طور کلی و چگونگی ایجاد این سیاستها در فضایی هستند که آموزش کارآفرینی باید در آن عمل کند و نقش سیاست آموزش ملی یا فراملی. علاوه بر این، هیچ مطالعه مقایسه ای از ژاپن انجام نشده است.

اکثر نظرسنجی ها در مورد EE در ژاپن توسط اتاق های فکر و وزارت اقتصاد، تجارت و صنعت انجام شده است که تعداد کمی از آنها در زمینه دانشگاهی و حتی تعداد کمی به زبان انگلیسی است. تحقیقات انجام شده توسط وزارت آموزش، فرهنگ، ورزش، علوم و فناوری (۲۰۰۶) و موسسه تحقیقاتی دایوا نشان داد که ۲۵۲ موسسه وجود دارد که نوعی EE ارائه می دهند، اما به عنوان درصد جمعیت دانشجویی، فقط ۰٫۷٪ دانش آموزان در این دوره ها شرکت کرده اند.

جامع ترین مروری بر آموزش کارآفرینی در ژاپن توسط اوهکی در سال ۲۰۱۶ انجام شد. وی نتیجه گرفت که آموزش و پرورش باید با کارگاهها و کلاس هایی که همکاری را تسهیل می کنند، عملی تر باشد. طرفداری از رویکرد ایجاد ارزش اجتماعی. از این طریق ضمن ایجاد ذهنیت کارآفرینی و اجتماعی، کارآفرینی اجتماعی را نیز تشویق می کند. مطالعات قبلی توسط Takahashi انجام شد، که با بررسی این طرز فکر، استدلال می کند که EE باید بر روی توسعه دانش آموزان با نگرش کارآفرینی متمرکز شود - و Kawana که همچنین بر لزوم توسعه ذهنیت از طریق مسابقات کارآفرینی متمرکز شود تا فرصت های تعامل با دانشجویان جوان را در سال های اولیه شکل گیری کارآفرینی فراهم کند.

تحقیقات لی در مورد تأثیر EE در ایالات متحده و کره یک نقطه شروع مفید برای تفکر در مورد EE در کشورهای آسیایی است. تحقیقات وی نشان داد که تأثیر EE در کره بسیار بیشتر از ایالات متحده است و نتایج حاکی از آن است که تأثیر آموزش کارآفرینی در کشورهایی که فرهنگ کارآفرینی محور ضعیف است، بیشتر از کشورهای دارای فرهنگ کارآفرینی محور قوی خواهد بود. مقاله وی تأکید کرد که تفاوت های زمینه ای و اجتماعی مهم است و هنگام توسعه و ارزیابی تأثیر EE باید مورد توجه قرار گیرد.

تحقیق در مورد سیاست های آموزشی نشان می دهد که چگونه سیاست ها در زیرساخت های ملی تدوین و اجرا می شوند، که اغلب ایدئولوژی یک دولت ملی را در یک زمان مشخص و فرهنگ های تجاری یک ملت نشان می دهد (بیرچلی و مک کاسلند ۲۰۱۷).

از نظر آموزش کارآفرینی در ژاپن، (بیرچلی ۲۰۱۸) مروری بر رویکرد کارآفرینی در آموزش عالی ژاپن را ارائه می دهد و همچنین بحث می کند که ترکیبی از آموزش کارآفرینی با محتوا و یادگیری تلفیقی زبان برای توسعه کارآفرینان ژاپنی با ذهنیت جهانی است. اعداد و ارقام میتسویی [UF] همچنین تأیید می کند که افراد کارآفرین و افرادی که مقدمات ابتدایی را شروع می کنند با انواع مختلفی از آموزش کارآفرینی روبرو شده اند، و ما را به این فکر می اندازد که دریافت آموزش کارآفرینی یکی از عواملی است که می تواند علاقه به راه اندازی یک کسب و کار را تحریک کند.

دولت ژاپن سیاستی، اکتشاف و توسعه کارآفرینی جهانی را برای نسل بعدی (EDGE-NEXT) معرفی کرد تا به طور خاص آموزش کارآفرینی را در آموزش عالی ژاپن روشن کند، اما در حال حاضر چگونه این سیاست عملیاتی می شود؟

آموزش کارآفرینی در هلند

کارآفرینی مبنایی است که اقتصاد هلند بر اساس آن بنا شده است. کارآفرینی، سبب ایجاد اشتغال، بهره‌وری و نوآوری؛ و نیز، سبب رونق کشور می‌شود. بنابراین، دولت هلند ارزش بسیاری برای کارآفرینی قائل است (واندرووهن، ۲۰۰۹: ۲۳). هدف وزارت امور اقتصادی هلند، کمک به ایجاد و حفظ یک کشور پایدار و کارآفرین است که به عنوان بخش کاملی از اقتصاد جهانی در نظر گرفته شود. این وزارت، اهداف دیگری مانند تشویق کارآفرینان بیشتر در هلند و حمایت از کارآفرینی سطح بالا را نیز در نظر دارد و بر این اساس، فعالیت‌های بسیاری را در راستای ایجاد محیط مساعد برای کارآفرینی و کارآفرینان بالقوه انجام داده است. برخی اهداف هلند در خصوص کارآفرینی عبارتند از:

افزایش تعداد کسب و کارهای زود بازده؛ و کاهش موانع اداری؛ و بهبود فرصت برای کارآفرینان خویش فرما که کارفرما شوند؛ و بهبود ارتباط بین آموزش عالی با بازار کار؛ و کاهش موانع کارآفرینان و ایجاد محیط مساعد برای کارآفرینی و تقویت ظرفیت نوآوری در اقتصاد هلند؛ و دستیابی به عملکرد بالاتر آموزش و پرورش، آموزش عالی و پژوهش؛ و استفاده از نوآوری برای حل چالش‌های اجتماعی.

رهیافت هلند در کارآفرینی بر سه عنصر اصلی تأکید دارد، که عبارت‌اند از:

۱- افزایش فرهنگ کارآفرینی از طریق تهییج نگرش کارآفرینانه در سیستم آموزشی.

۲- برانگیختن شرکت‌های نوپا در زمینه فناوری‌های برتر در بیرون دانشگاه‌ها تا استفاده بهتری از تحقیق و توسعه داشته باشند؛

۳. کاهش موانع رشد از طریق تمرکز بر نظارت و شبکه‌سازی کارآفرینان (وزارت امور اقتصادی، ۲۰۰۲: ۳۶).

روندهای کارآفرینی در هلند

در ادامه، روندهای مرتبط با کارآفرینی در هلند در چهار بخش؛

الف: ادراک کارآفرینانه؛

ب: نگرش کارآفرینی

ج: نیت کارآفرینی؛

د: فعالیت کل کارآفرینی مرحله اول طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ میلادی ارائه شده است.

سیاست‌های کارآفرینی در هلند

سیاست‌های کارآفرینی هلند را می‌توان در دو بسته سیاستی تقسیم کرد:

نخست، بسته سیاست اساسی که هدف آن کسب و کارهای نوپا، کسب و کارهای در حال رشد، بین‌المللی‌سازی کسب و کارها و آن چیزی است که به کارآفرینان سود می‌رساند.

دوم، بسته سیاست برنامه که مرتبط با کارآفرینانی است که در حیطه مشخصی به فعالیت می‌پردازند. حیطه‌های هدف این بسته بخش‌هایی که است که به عنوان حوزه‌های کلیدی برای فعالیت و توسعه اقتصادی در هتلد طراحی شده است (وان در هوون، ۲۰۰۹: ۶۵).

نقاط عطف سیاست کارآفرینی هلند در ده سال (۲۰۰۵-۲۰۱۵) گذشته به شرح زیر است (پورآتشی، ۱۳۹۷: ۵۶-۶۰):

کاهش قابل توجه در قوانین و مقررات:

یکی از مهم‌ترین نقاط عطف دولت هلند موفقیت در کاهش قابل توجه مرزهای مقرراتی مربوط به کارآفرینی بوده است و بر این اساس، بانک جهانی سیاست‌های هلند را به عنوان یکی از بهترین اقدام‌ها در این زمینه بیان کرده است. و منابع مالی: مشکل جذب بودجه کافی نه فقط مشکل کسب و کارهای نوپاست، بلکه بسیاری از شرکتها از این مشکل رنج می‌برند. دولت برای حل این مشکل ابزارهایی مانند برنامه‌های ضمانتی برای کسب و کارهای کوچک و متوسط و برنامه تسهیلات رشد را معرفی کرده است.

تسهیلات رشد، نیاز برخی از کسب و کارهای کوچک و متوسط به سرمایه‌گذاری خطرپذیر برای رشد سریع‌تر کسب و کار را برآورد می‌کند.

برنامه تکنو پارتنر:

یکی دیگر از برنامه‌های موفق که توسط دولت حمایت می‌شود، برنامه تکنو پارتنر است. هدف این برنامه کسب و کارهای نوپا در بخش فناوری است که تمایل دارند تا به مرتبه بالایی در هلند برسند و نیز، این برنامه به منظور ارتقای تصور از هلند برای نوآوری‌های کسب و کارهای فناورانه است. این برنامه،

⁶ van der Hoeven

⁷ Ministry of Economic Affairs

فرصت هایی را به مؤسسه های پژوهشی و مخترعان می دهد تا در توسعه شرکت های فناور جدید در هلند مشارکت داشته باشند. برنامه تکنو پارتنر از چهار برنامه به شرح زیر تشکیل شده است:

الف: برنامه، بودجه و بهره برداری از دانش؛

ب: تسهیلات سید ج: گواهینامه تکنوپارتنر؛

د: برنامه فرشتگان کسب و کار.

برنامه بودجه بهره برداری از دانش، اشخاص و سازمان های خصوصی که تجارب کارآفرینانه دارند. (دانشگاه ها و مؤسسه های پژوهشی) را تشویق می کند تا شرکت های نوآور و دانش بنیان راه اندازی کنند. به منظور کاهش ریسک و افزایش شانس موفقیت، تکنوپارتنر از شرکت های تازه تأسیس - از طرق مختلف مانند غربالگری تحقیقات، رصد کارآفرینان، پتنت، دسترسی به تجهیزات، بودجه پیش رشد - حمایت می کند. گواهینامه تکنوپارتنر، وام های بانکی را ضمانت می کند و در نتیجه، شانس این که یک کسب و کار فناور منابع مالی را، با کمترین ریسک برای بانک وام دهنده، به دست آورد؛ افزایش می دهد. هدف تسهیلات سید، تأمین سرمایه برای کسب و کارهای نوپا از طریق حمایت از بودجه های سرمایه گذاری شده توسط اشخاص خصوصی است. فرشتگان کسب و کار، سرمایه گذاران غیررسمی اند که منبع اصلی بودجه برای کسب و کارهای نوپا و نوآور به شمار می روند. برنامه فرشتگان کسب و کار به عنوان کاتالیزوری برای سرمایه گذاری غیر رسمی از طریق برانگیختن کارآفرینان برای جست و جوی سرمایه است که در نتیجه طرفین آماده خواهند بود تا گام های بعدی را بردارند. این برنامه اطلاعات و آموزش های لازم را به هر دو طرف سرمایه گذار و کارآفرین ارائه می دهد.

نوآوری

از آنجا که نوآوری یکی از عوامل مهم رشد اقتصادی و بهره وری است، دولت هلند بخشی از برنامه سیاستی و حمایتی را به تسهیلات سرمایه گذاری تحقیق و توسعه موفق اختصاص داده است تا شرکت ها را به سرمایه گذاری در تحقیق و توسعه تشویق کند.

برنامه های آموزش کارآفرینی

به منظور ارتقای روحیه کارآفرینی و نگرش مثبت به کارآفرینی، وزارت امور اقتصادی و وزارت آموزش، فرهنگ و علوم در برنامه آموزش و کارآفرینی سرمایه گذاری کرده اند. یکی از اقدام ها، ایجاد شش مرکز کارآفرینی در دانشگاهها و دیگر مؤسسه های آموزش عالی با هدف ایجاد نگرش کارآفرینانه در دانشجویان و تشویق آنها به پیگیری مسیر شغلی کارآفرینانه است.

گذر از بخش آموزش به بازار کار

از آنجا که برخی از کارآفرینان در هلند از ورود به بازار کار شکایت می کنند، وزارت امور اقتصادی برنامه حمایت مالی با هدف بهبود یادگیری در عمل» نهادینه کرده است. این برنامه، مؤسسه های آموزشی و بخش کسب و کار را تشویق می کند تا در راستای بهبود و تطبیق برنامه درسی با نیازهای بازار کار با یکدیگر مشارکت کنند. کمک مالی زمانی اعطا می شود که دست کم یک مؤسسه آموزشی با یک کارآفرین به انجام طرح مشارکتی بپردازند.

طرح تأمین مالی خرد

دولت هلند معتقد است که نبود مربی یا منبع مالی نباید سبب شکست کارآفرینان بالقوه شود، بنابراین طرح تأمین مالی خود را برای دسترسی کارآفرینان به منابع مالی و مربی راه اندازی کرده است. این برنامه، سبب استقرار شبکه ملی منابع مالی خرد و مرکز اطلاعات منابع مالی شده است.

شتاب دهنده رشد

دولت هلند، سیاست شتاب دهنده های رشد را در نظر می گیرد تا شرکتهای با حجم معاملات سالانه بین ۳ تا ۵ میلیون یورو را تشویق کند که به حجم معاملات سالانه تا ۲۰ میلیون یورو طی ۵ سال برسند. و دستیابی به این هدف از طریق مربی گری و بازخورد، به اشتراک گذاشتن اطلاعات و دانش و توسعه توانایی های مدیران یا صاحبان شرکت ها امکان پذیر شده است. فقط شرکتهایی اجازه پیوستن به این برنامه را دارند که تمایل خود را به دستیابی به حجم معاملات سالانه ۲۰ میلیون یورویی طی ۵ سال نشان دهند (وان در هوون، ۲۰۰۹: ۲۳-۲۴). به طور کلی، سیاست های هلند در زمینه کارآفرینی در بخش های زیر متمرکز شده است که عبارت اند از:

الف: تأمین مالی؛

ب: فناوری و نوآوری؛

ج: بین المللی سازی؛

د: آموزش؛

۵: ساده سازی مقررات (پرنس، ۲۰۰۹: ۱۴).

آموزش کارآفرینی در انگلستان

سطح مدرسه

برنامه آموزشی

انگلستان به عنوان یکی از کشورهای پیشگام در نظام سرمایه داری، از یک ویژه گی بارز ملی برخوردار است و دولت اهمیت به سزایی به پیشبرد و توسعه آموزش کارآفرینی می دهد، اما عوامل فرهنگی و تاریخی در این کشور به صورت همزمان، گسترش آموزش کارآفرینی را محدود می کنند (بینگ هوانگ، ۲۰۱۷: ۱). آموزش کارآفرینی در انگلستان، عمدتاً بر مرحله یادگیری تمرکز دارد و دامنه وسیعی از محتویات و محتوای غنی را پوشش می دهد. این دوره آموزشی در دوران دانشگاهی سیستم برنامه آموزشی "آگاهی کارآفرینی"؛ "دانش کارآفرینی" و "شغل کارآفرینی" (را شکل می دهد) (لی و همکاران، ۲۰۰۵: ۲۷-۲۸).

فعالیت های آموزشی

فعالیت های آموزشی کارآفرینی در انگلستان، مبتنی بر پارک های علمی و فن آوری است. بیشتر دانشگاه ها و کالج های انگلیس، اقدام به ساختن پارک های علمی و فن آوری، مراکز آزمایشگاهی و مراکز هدایت شغلی، کلوب های کارآفرینی مختلف و انجمن های کارآفرینی می کنند (لی و همکاران، ۲۰۰۵: ۲۷-۲۸). در انگلستان، مجموعه ای بسیار سازمان یافته برای حمایت از بهم پیوستگی دانشگاه ها و مراکز آموزشی وجود دارد، برای مثال، مرکز آموزش کارآفرینی ملی، کمیته کارآفرینی دانشجویان کالج ملی، انجمن کارآفرینی کالج ملی، آموزش استارت آپ انگلیسی و ... (بینگ هوانگ، ۲۰۱۷: ۲).

سطح دولتی و سیاستگذاری

دولت انگلستان، به کارآفرینی در حوزه آموزش اولویت می دهد و سیاست هایی را برای راهنمایی و تنظیم آن، معرفی می کند. دولت انگلیس اهمیت زیادی را برای هدایت کارآفرینی قابل شده است و با پشتوانه قوی محیط سیاست گذاری کارآفرینی ملی را بهبود بخشید و محیط دلپذیری برای استارت آپ ها دانش آموزی و دانش جویی در جها راه اندازی کسب و کارهای هایشان فراهم می کند. (بینگ هوانگ، ۲۰۱۷: ۳). دولت انگلستان، سیستم آموزشی را راه اندازی کرده است که مدیریت سفت و سخت آن از بالا به پایین اعمال می شود. دولت یک کمیته مدیریت کار آفرینانه دانشگاهی ویژه را برای مدیریت و اجرای آموزش کارآفرینانه راه اندازی کرده است.

سطح اجتماعی

در انگلستان و با وقوع انقلاب صنعتی، فرهنگ بازرگانی و تجاری شکل گرفت و این امر زمینه رشد و توسعه فرهنگ کارآفرینی را فراهم کرد. روحیه کارآفرینانه فرهنگ شغلی، تاثیر بی سابقه ای بر محیط های دانشگاهی و علمی گذاشت و این مراکز را مجبور کرد تا با مشاغل و محیط های تجاری ارتباط برقرار کنند جامعه آمریکایی، فعالیت های کارآفرینانه را در سطح بسیار بالایی پذیرفته است. فرهنگ آمریکایی برتری فردی، دلیل اصلی این امر می باشد و محیط توسعه یافته و بارور این کشور، زمینه رشد و توسعه این سیستم آموزشی را فراهم کرده است (بینگ هوانگ، ۲۰۱۷: ۶). شرکت ها و دانشگاه های انگلیسی در همکاری با هم، آموزش کارآفرینانه را ارائه می دهند. بسیاری از آنها، آموزش های کارآفرینانه برای دانش آموزان فراهم می کنند.

آموزش کارآفرینی در آمریکا

کنسرسیوم ملی آموزش کارآفرینی آمریکا نهادی اصلی در آموزش کارآفرینی با سابقه ۲۸ سال فعالیت در این زمینه است که آموزش کارآفرینی را در سطوح K-16 مقطع ابتدایی تا راهنمایی) و بزرگسال برعهده دارد. اعضای این کنسرسیوم بر این عقیده اند اگر تفکر کارآفرینانه را در مدارس ترویج دهند در آینده متفکران کارآفرینی خواهند داشت. بدین منظور معتقدند برای آشنایی بیشتر دانش آموزان با کارآفرینی لازم است مجموعه ای از مفاهیم و فعالیت های کارآفرینی در برنامه درسی آن ها گنجانده شود تا بینش کارآفرینانه در دانش آموزان ایجاد و تقویت شود. در برنامه های مقطع ابتدایی هدف درک اجزای کسب و کار، جامعه و دولت است. اهداف آموزش کارآفرینی در این مقطع در آمریکا شامل آگاهی دادن به دانش آموزان در خصوص کارآفرینی به عنوان گزینه شغلی، آشنایی با مفاهیم پایه اقتصاد، آشنایی و شناخت کسب و کارها و کسب مهارت هاست (کوریلسکی، ۱۹۹۵: ۱۲).

⁸ Prince

⁹ entrepreneurial awareness

¹ entrepreneurial knowledge

¹ entrepreneurial career

ایالت متحده، اولین کشوری است که آموزش کارآفرینی را آغاز کرده است و به تدریج این گسترش و بلوغ در این زمینه را تجربه کرده است و تاکنون نیز موفق به شکل بخشیدن یک اکوسیستم آموزش کارآفرینی شده است (بینگ هوانگ، ۲۰۱۷: ۱). این برنامه ها در سطوح مختلف و با بخش های متفاوتی انجام شده است.

سطح مدرسه

برنامه آموزشی^{۱۲}

سیستم برنامه آموزشی در ایالت متحده، بسیار کامل است و این امر در کل دوره یادگیری دانش آموز در یک مسیر طولی جریان دارد و تمامی موضوعات را به صورت عرضی پوشش می دهد. سیستم برنامه آموزش کارآفرینی، بر سیستم هدف تربیت استعداد سفید (لوح خالی) مبتنی است (ایساک و همکاران، ۲۰۰۷: ۶۲۰)، این سیستم آموزشی کل دوره یادگیری یک دانش آموز را در بر می گیرد و از جوانی تا دوره حرفه ای، ادغام می شود. در دوره دانشگاه نیز این سیستم برنامه به صورت کامل شکل می گیرد.

فعالیت های آموزشی^{۱۴}

آموزش فعالیت های کارآفرینی در آمریکا، به لحاظ محتوا غنی و به لحاظ شکل، کامل می باشد. ایالت متحده، زادگاه بسیاری از رقابت های کارآفرینی با ضریب نفوذ جهانی است و می توان گفت که تمامی دانشگاه ها و کالج های در این حوزه فعالیت های تجاری و کسب و کاری مرتبط با کارآفرینی و رقابت غنی و قوی هستند. در همین راستا، مراکز دانشگاهی، استارت آپ ها و آزمایشگاه های کارآفرینی درونی نیز کامل و دقیق هستند (بینگ هوانگ، ۲۰۱۷: ۲). مراکز آموزشی آمریکایی به صورت مستقل اقدام به همکاری های خارجی می کنند. دانشگاه ها و مراکز آموزشی شبکه ای استارت آپ ها را از طریق همکاری تشکیل می دهند و اقدامات مشترکی را شکل می دهند و منابع آموزش کارآفرینی را با هم به اشتراک می گذارند (لی و همکاران، ۲۰۰۵: ۲۷-۲۸).

سطح دولتی و سیاستگذاری

دولت ایالت متحده یک سیستم حمایتی و انعطاف پذیر از سیاستگذاری کارآفرینی را برای ایجاد و تاسیس یک فضای اجتماعی خوب برای آموزش کارآفرینی فراهم می کند (بورنستین، ۲۰۰۷: ۶۵). سه شیوه از سیاستگذاری کارآفرینانه در ایالت متحده وجود دارد؛ یکی برای ارائه خدشات به دانشجویان حرفه ای و دیگری برای پرسنل علمی و فن آوری دانشگاهی و سومی برای ایجاد فضای اجتماعی کارآفرینی می باشد. آموزش کارآفرینی در آمریکا از استقلال بالایی برخوردار است. اتحاد و همکاری آموزش کارآفرینانه، یک مکانیسم همکارانه می باشد که در سال ۱۹۸۲ تاسیس شده است و به تدریج به اتحدادیه ای وسیع تبدیل شد که اعضای آن شامل بنیان؛ یعنی سیستم آموزشی با همه سازمان های زیر مجموعه آن می باشد. برای وارد شدن شدن به مجموعه همکارانه آموزش کارآفرینانه آمریکا، بایستی به ارتقای توزیع اطلاعات و منابع در میان اعضا کمک کند.

سطح اجتماعی

جامعه آمریکایی، فعالیت های کارآفرینانه را در سطح بسیار بالایی پذیرفته است. فرهنگ آمریکایی برتری فردی، دلیل اصلی این امر می باشد و محیط توسعه یافته و بارور این کشور، زمینه رشد و توسعه این سیستم آموزشی را فراهم کرده است (بینگ هوانگ، ۲۰۱۷: ۱). شرکت های آمریکایی، مشارکت بسیار بالایی در آموزش کارآفرینی دارند. موسسات همکاری فعالانه ای با دولت برای تاسیس مراکز کارآفرینانه و فراهم کردن منابع ورودی مستقیم برای پروژه های کارآفرینانه خوب و کمک به تحولات این پروژه ها دارند. همزمان اینکه، بسیاری از موسسات و دانشگاه ها به صورت برنامه های همکارانه درصد مراکز کارآفرینانه و آزمایشگاهی، ارائه بورس های تحصیلی کارآفرینانه و مهیا کردن فرصت های داخلی برای دانش آموزان و دانش جویان در جهت انجام امور کارآفرینانه هستند (بینگ هوانگ، ۲۰۱۷: ۴).

تاریخچه و شیوه های آموزش کارآفرینی در آمریکا

برنامه های آموزش کارآفرینی مقطع ابتدایی در آمریکا اولین بار در سال ۱۹۹۶ با عنوان شهروند کوچک به وسیله مرلین کوریلسکی و شیللا کارسون نوشته شد که دارای یک بسته آموزشی شامل پنج کتاب و دستورالعمل برای معلمان بود. محتوای این بسته سه روز در هفته به مدت یک ساعت تدریس می شود و شامل مفاهیم اقتصادی، فرصت های کسب و کار، ویژگی های کارآفرینی مثل خلاقیت، حل مسئله، تفکر خلاق، ریسک پذیری و فرصت های دنیای کار و مشاغل جامعه است (کوریلسکی و کارلسون، ۱۹۹۶: ۳۱). در سال های اخیر بسته های آموزشی متعددی همچون بیز ورلد و تیچینگ کیدز بیزینس برای آموزش کارآفرینی ارائه

¹ curriculum

2

¹ clear talent training target system

3

1#practices

شده است که اقتصاد و مفاهیم مالی، ریسک‌پذیری، مفاهیم پایه کسب‌وکار، رفتارهای کارآفرینی مثل رهبری، مدیریت شخصی و مفاهیم بازاریابی را ارائه می‌دهد.

بررسی های انجام شده در این تحقیق و نیز مقایسه با کشورهای پیشگام و صاحب نظری چون آمریکا، هلند و ژاپن و انگلیس نشان داد که ایران در زمینه آموزش کارآفرینی با چالش ها و نقاط ضعف بسیاری روبرو است.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که دلایل عدم رشد کارآفرینی در کشورمان به سه دسته عوامل ملی، سازمانی و فردی تقسیم می شود. در این میان به رغم وجود نارسایی در ساختار ملی و سازمانی، عوامل فردی و عدم اجتماعی شدن از جنبه کارآفرینی در نظام آموزشی به خصوص آموزش عالی از دلایل عمده عدم رشد کارآفرینی بوده است. به نظر می رسد عللی چون سن افراد در زمان ورود به دانشگاه، سطح آموزش در آموزش عالی و خروج افراد از دانشگاه و اتصال خروجی های دانشگاه به دنیای کسبوکار، آموزش عالی را به یکی از کلیدی ترین دوران شکل گیری کارآفرینی و اجتماعی نمودن دانشجویان در ارتباط با کارآفرینی تبدیل نموده است.

موسسات آموزش عالی در ایران از کیفیت مطلوبی برخوردار نیستند. دلایل ضعف آموزش عالی در ایران عبارتند از:

- ۱- مدیریت ناکارآمد نیروی انسانی.
 - ۲- سطح عرضه کمتر از تقاضا است.
 - ۳- استفاده از روش های آموزشی سنتی و از دور خارج شده، اساساً بر اساس حفظ کردن مطالب.
 - ۴- عدم استفاده از روش های تشویقی برای معلم ها و استادها و دانشگاه و دانشجویان موفق.
- دولت و شرکت های دولتی، کارفرمای اصلی در ایران می باشند، به خصوص برای فارغ التحصیلان دانشگاهی. هدف اصلی برنامه ریزی آموزشی نیز تربیت کارمندان دولتی آینده بوده و هست. این در حالی است که جهانی سازی، خصوصی سازی، افزایش جمعیت و کاهش بودجه های دولتی، بازار جهانی را به سمت بخش خصوصی برده است. محققان معتقدند دلیل اصلی بیکاری در میان فارغ التحصیلان دانشگاهی، عدم تحول و توسعه دوره های آموزش عالی مطابق تغییرات بازار بوده است.
- سازمان های بین المللی همچون بانک جهانی و سازمان توسعه و مشارکت اقتصادی معتقدند دولت ها می توانند با حمایت از کارآفرینی و نوآوری، شرایط اقتصادی و بیکاری را بهبود بخشند. در دهه اخیر، دولت ایران از کارآفرینی حمایت کرده است و در برنامه سوم و چهارم توسعه، راهکارهای کارآفرینانه برای حل مشکلات اقتصادی پیشنهاد گردیده است.

نتیجه گیری

نتایج تحقیق بر اساس مطالعات تطبیقی دیگر کشورهای مورد بررسی می توان گفت که سیاست واحدی در زمینه آموزش کارآفرینی در ایران وجود ندارد و بر خلاف دیگر کشورها، بین بخش خصوصی و دولتی که به دنبال آموزش کارآفرینی به جامعه مورد نظر خود و بر اساس اهداف مادی خود هستند، ولی هدف مشترکی را دنبال نمی کنند و هر کدام بر اساس اهداف کوتاه مدت و مبتنی بر کسب سود خود در تلاش هستند تا خدمات خود را به فروش برسانند. با توجه به وارد کردن ایران در کشورهای مورد نظر دیده بان جهانی کارآفرینی و رصد آموزش کارآفرینی ایران بر اساس شاخص های این آن، این کارگروه پیشنهادهایی را در جهت توسعه آموزش کارآفرینی در ایران را ارائه نموده است:

- حمایت از قانون مالکیت فکری و تجاریسازی بهینه اختراعات.
- توجه جدی به کارآفرینی جوانان از طریق ایجاد امکاناتی از قبیل آموزش مناسب کارآفرینی و کمک و پشتیبانی مالی
- توسعه شرکت های دانشگاهی و دانش بنیان از طریق ایجاد ارتباط دانشگاه با صنعت و تجاری سازی تحقیقات.
- اختصاص پارک هایی در سطح شهرها به بازارچه های کارآفرینی جهت ایجاد شبکه برای کارآفرینان خانگی یا تولیدکنندگان کوچک
- برپایی بازارچه های کارآفرینی در مدارس و دانشگاه ها جهت تشویق خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی عملی
- برگزاری دوره های آموزشی راهاندازی کسب و کار در جهت خلق ایده و توانمندسازی افراد
- اتخاذ برنامه های مناسب و عملیاتی از سوی دولت در جهت تحقق سیاستهای کلی تدوین شده.

ارائه راهکار

با توجه به نتایج این تحقیق که به صورت مقایسه ای و بین کشورهای مختلف انجام شد، می توان پیشنهادهایی زیر را با توجه به سیاست ها و برنامه های دیگر کشورها در زمینه آموزش کارآفرینی، برای کشور ایران ارائه داد:

- توسعه کارآفرینی باید یکی از ارکان اصلی سازمان های محلی و سازمان های عمومی به حساب آید. آموزش کارآفرینی حوزه ای نسبتاً جوان است و لذا به حمایت بخش خصوصی و دولتی نیاز دارد تا آموزش کارآفرینی به صورت پایدار در مدارس و همچنین در آموزشگاه های غیر رسمی، نهادینه شود.

- واضح است که ایران می‌بایست در زمینه آموزش و توسعه منابع انسانی کارآفرین سرمایه‌گذاری کند. پیشنهادات در این زمینه عبارتند از استخدام اساتید های ماهر و با تجربه در زمینه کارآفرینی، ارائه آموزش های تربیت معلم به کارآفرینان و صاحبان کسب و کار و ایجاد فرصت فعالیت های کارآفرینی در خارج از کشور (حتی به صورت جلسات آخر هفته) برای اعضای کادر علمی و اساتید.
- به عنوان بزرگترین استخدام کننده فارغ التحصیلان دانشگاهی، دولت باید سیاست های استخدامی را در راستای ارتقای روحیه کارآفرینی تنظیم کند. هم اکنون بیشترین اشتغال دولتی فارغ التحصیلان دانشگاهی در بخش اداری می باشد و نه در بخش تولید.
- روش های سنتی و گذرا همچون سخنرانی و کلاس، در ایجاد خصلت های کارآفرینی موثر نیستند. روش های فعال همچون ساختن طرح کسب و کار، کارآموزی، دعوت از مهمانان کارآفرین، و کار پروژه در ایجاد خصلت های کارآفرینی موفق تر هستند. استفاده از روش های تعاملی باید تشویق شود. موسسات می‌بایست راهکرد های حمایتی، نظارتی، تشویقی و تحلیلی به کار بگیرند تا استفاده از این روش ها را در میان معلمان افزایش دهند.
- کارآفرینی باید در برنامه های آموزشی عمومی گنجانده شود تا دانش آموزان قبل از رسیدن به دانشگاه، روحیه و مهارت های کارآفرینی را در خود ارتقا دهند. دوره ها باید عناصر نظری و عملی را در خود داشته باشند. درس آموزش کارآفرینی باید به تمام دانشجویان رشته های مدیریتی و غیر مدیریتی ارائه شود. باید تعداد دوره های کارآفرینی و تعداد مدرسی که دوره کارآفرینی ارائه می دهند افزایش یابد و دروس کارآفرینی در اختیار طیف وسیع تری از دانشجویان قرار گیرند. نهادینه ساختن کارآفرینی در نظام آموزشی و ایجاد دسترسی بیشتر به آموزش کارآفرینی اولین قدم در راستای ایجاد فرهنگ نوآوری و ساختن موجی جدید از افراد و سازمان های کارآفرین می باشد.

ملاحظات اخلاقی

موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانت‌داری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردید.

تعارض منافع

تدوین این مقاله، فاقد هرگونه تعارض منافی بوده است.

سهام نویسندگان

نگارش مقاله تماماً توسط نویسندگان بصورت مشترک و برابر انجام گرفته است.

تشکر و قدردانی

از تمام کسانی که ما را در تهیه این مقاله یاری رسانده‌اند، سپاسگزاریم.

تأمین اعتبار پژوهش

این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی سامان یافته است.

References

- Ahmadzadeh, Maryam (2012). "Investigation and analysis of the effectiveness of entrepreneurship education in entrepreneurship fields using the satisfaction matrix model", *Public Management Research Quarterly*, Year 6, Number 22, pp. 105-130.
- Bornstein D. *How to change the world: Social entrepreneurs and the power of new ideas*[M]. Oxford
- Davidsson, P. "Nascent Entrepreneurship: Empirical Studies and Developments", *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 2 (1), pp. 1-76. 2006.
- DCE, "Delft Centre for Entrepreneurship", Retrieved from: www.dce.tudelft.nl. 2017
- Delavar, Ali (2014) *Theoretical and practical foundations of research in humanities and social sciences*, Tehran: Rushd Publications.
- Education Policy Studies, University of Twente. 2006.
- Education Systems in the Context of the Bologna Process", doctoral dissertation, Centre for Higher Education, Bahram (1389), Dana, Shahrouz, Hamed, Hoshang, entrepreneurial model in Iran's higher education system, lecturers of the Islamic Azad University, Gurmi branch.
- Fretschner M, Weber S. *Measuring and understanding the effects of entrepreneurial awareness education*
- Huang, Ying, Shulin Zhang, Shuo Xu, Jibao Gu(2017), *The Comparative Study of Entrepreneurship Education Collaborative Model in United States, Britain, Japan and India*, *Journal of Education and Practice*, Vol.8, No.32.
- Iman, Mohammad Taqi, Aghapour, Islam (2007), *the place and function of angle technique in humanities research*, volume 13, number 52
- Isaacs E, Visser K, Friedrich C, et al. *Entrepreneurship education and training at the Further Education and Training (FET) level in South Africa*[J]. *South African Journal of Education*, 2007, 27(4): 613-629.
- Korea[J]. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 2005, 1(1): 27-43.
- Koroneh, Dawood and Sanaipour, Fatemeh (2016), *Entrepreneurship education in Iran based on GEM global entrepreneurship watch indicators, the fourth industry-university interaction conference with business improvement approach*.
- Kourilsky, M. L. (1995). *Entrepreneurship education: Opportunity in search of curriculum*.
- Kourilsky, M. L., & Carlson, S. R. (1996). *Mini-society and Yess! Learning theory in action. Citizenship, Social and Economics Education*, 1(2), 105-17.
- Kourilsky, M., & Walstad W. (1998). *Entrepreneurship and female youth: Knowledge, attitudes, gender differences, and educational practices*. *Journal of Business Venturing*, 13(1), 77-89.
- Lee S M, Chang D, Lim S B. *Impact of entrepreneurship education: A comparative study of the US and*
- Madrasi Alam, Zohra, Davodi, Azadeh, (2013) *Global Entrepreneurship Watch Indicators and its Evaluation in Iran*, *Financial and Economic Policy Quarterly*, Year 2, Number 8.
- Majalel Chobqlou, Mohammad Ali, Rahim Abdullah Pham and Elham Tamjdtash (2013). *"Pathology of the entrepreneurial process in the curriculum of university courses"*, *Management Productivity Quarterly*, Year 5, Volume 18, pp. 167-187.
- Malekipour, Ahmed and Hakimzadeh, Rezvaneh and Dehghani, Marzieh and Zalife Mohammad Reza (2015), *a comparative study of the curriculum of entrepreneurship education in the field of social and behavioral sciences in the University of Tehran with the world's leading universities, two quarterly scientific research journals of research and writing Textbooks*, Volume 20, Number 38.
- Ministry of Economic Affairs, "Entrepreneurship in the Netherlands", *Innovative entrepreneurship*.New
- Nemati, Mohammad Ali (2013), *investigation of entrepreneurial personality traits of Tehran state university students*", *Innovation and Value Creation Quarterly*, Year 1, Number 3.
- Nuffic (2017). *Higher education system in the Netherlands Overview*", *International Small Business Journal*, 29 (2), pp 1-14. 2011.

- policy challenges! EIM Business & Policy Research. 2002.
- Pouratshi, Mehtab (2017), *Entrepreneurship and Entrepreneurial University in the Netherlands: Trends, Policies and Actions*, Hiyaft, No. 7.
- Prince, Y.M., Snijders, J., & Gibcus, P. "Entrepreneurship (policy) in the Netherlands in the last ten years", Report relating to entrepreneurship and small businesses. Ministry of Economic Affairs. 2009
- Rabiei, Ali, Nazarian, Zahra, (2013), Investigating the entrepreneurial capabilities and the effectiveness of the educational system on its increase in the students of Payam Noor University", *Education Technology*, Volume 9, Number 1.
- Shafizadeh, Hamid (1386). "Entrepreneurship Education in Universities and Higher Education Centers", National Conference on Higher Education and Entrepreneurship, Semnan: Semnan University, October 7-3.
- Sharif, Seyed Mostafi, Abdul Rasool Jamshidian, Hamid Rahimi and Nahid Naderi (2013). "Analysis of the status of entrepreneurship education in higher education", *Entrepreneurship Development Quarterly*, Year 3, Number 11, pp. 87-106.
- Takhshid, Mohammad Reza, Metin Javaid, Mehdi (2008), *Mixed Research Methods in Political Science*, Policy Quarterly, Journal of Faculty of Law and Political Science, Volume 40, Number 2. Technology. 2017..
- Thornton, P., Ribeiro-Soriano, D. & Urbano, D. "Socio-cultural factors and entrepreneurial activity: An An TUDelft, "Overview of the Entrepreneurial courses and Activities at TU Delft", Delft University of University Press, 2007.
- van der Hoeven, M. "Entrepreneurship in the Netherlands, Report relating to entrepreneurship and small businesses. Ministry of Economic Affairs. 2009.
- Witte, J. "Change of Degrees and Degrees of Change: Comparing Adaptations of European Higher Zali Mohammad Reza, Razavi Mostafi, Yadalhi Farsi Jahangir, Kord Naj Asdalah (2006), evaluation of the state of entrepreneurship in Iran based on the results of the 2008 GEM Global Entrepreneurship Observatory program; Institute of Labor and Social Security.